

Bruselj, 8. julij 2026
(OR. en)

11376/26

AGRI 560
AGRIORG 90
AGRIFIN 138
AGRISTR 38
ENV 921
POLCOM 275
VETER 115

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	7. julij 2026
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2026) 576 final
Zadeva:	SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ Strategija EU za živinorejo

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2026) 576 final.

Priloga: COM(2026) 576 final

EVROPSKA
KOMISIJA

Strasbourg, 7.7.2026
COM(2026) 576 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Strategija EU za živinorejo

{SWD(2026) 576 final}

1. UVOD

Živinoreja je ena najstarejših človekovih dejavnosti. Od prve udomačitve živali pred več kot 10 000 leti je imela osrednjo vlogo pri družbenem in gospodarskem razvoju civilizacij. Skozi stoletja živinoreja ni bila le nepogrešljiv del našega prehranskega sistema. Zagotavljala je tudi sredstva za preživljanje v Evropi, postala hrbtenica podeželskih gospodarstev in opredeljujoči element naših krajin.

V današnji Evropi je živinoreja raznolika in kompleksna gospodarska dejavnost, ki predstavlja približno 40 % dodane vrednosti kmetijstva EU in ustvari 400 milijard EUR letnega prometa. Ima velik socialni in teritorialni učinek: zaposluje približno sedem milijonov ljudi in temelji na štirih milijonih kmetij, razporejenih po celotnem evropskem prostoru, pogosto na območjih, na katerih je zelo malo alternativnih gospodarskih dejavnosti. Podeželska območja Evrope vse od alpskih pašnikov do vzhodnih obmejnih regij, od arktičnih območij do južnih dehes ter najbolj oddaljenih regij EU in sredozemskih otokov za svoje preživetje potrebujejo živino. Živinoreja, katere ključna vloga je ohraniti prebivalstvo na podeželskih območjih in njihovo gospodarsko vitalnost, pomembno prispeva k ciljem EU na področju varnosti in pripravljenosti. Vzhodni obmejni pas Evrope je izpostavljen visokemu tveganju opuščanja zemljišč, ki ga spremlja hitro zmanjševanje števila glav živine, kar dodatno zmanjšuje odpornost teh regij pri odzivanju na krize in varnostna tveganja⁽¹⁾.

Sektor živinoreje EU pomembno prispeva k prehranski varnosti z zagotavljanjem visokokakovostnih beljakovin v EU in na svetovni ravni, pri čemer EU beleži pozitivno trgovinsko bilanco in naraščajoče povpraševanje po svojih proizvodih zaradi vodilnih svetovnih standardov, kakovosti in trajnostnosti⁽²⁾, ki jim omogočajo, da po vsem svetu širijo sloves evropske odličnosti.

V tej strategiji, namenjeni ključnemu strateškemu sektorju za konkurenčnost Unije in njeno odprto strateško avtonomijo, so določeni ukrepi za odpravljanje obstoječih ranljivosti sektorja in povečanje njegove odpornosti v svetu, v katerem konkurenca na trgu vse bolj narašča. Hkrati se mora sektor bolje odzivati na vse večja družbena pričakovanja, zlasti glede dobrobiti živali, preoblikovati svoj okoljski odtis v pozitivne zunanje učinke in okrepiti svojo teritorialno ukoreninjenost. Z boljšim povezovanjem prehranske verige in celovitim krožnim pristopom bi bilo mogoče ovrednotiti vse stranske proizvode in biomaso za ustvarjanje dodatnega dohodka za kmete, hkrati pa zmanjšati ogljični odtis živinoreje.

Kot je bilo napovedano v viziji za kmetijstvo in prehrano⁽³⁾, si živinorejski sektor EU zasluži dolgoročno strategijo, ki bo spoštovala raznolikost in posebnosti živinoreje po vsej Evropi. Nadaljevanje prehoda na odporen, konkurenčen in trajnosten živinorejski sektor v EU je ključnega pomena za boj proti odseljevanju z najranljivejših območij, hkrati pa

⁽¹⁾ Sporočilo o vzhodnih regijah EU, ki mejijo na Rusijo, Belorusijo in Ukrajino (COM(2026) 82 final).

⁽²⁾ Na svetovni ravni naj bi se poraba mesa še povečala zaradi hitre rasti prebivalstva in dohodkov. Unija je vodilni akter v svetovni trgovini s proizvodi živalskega izvora. Leta 2025 je izvoz proizvodov živalskega izvora iz EU znašal 53 milijard EUR, uvoz pa 16 milijard EUR. Najpomembnejši so mlečni proizvodi: leta 2025 je njihova vrednost znašala 20,7 milijarde EUR, njihov neto trgovinski presežek pa 18 milijard EUR. Trgovinska bilanca EU na področju proizvodov živalskega izvora je bila v preteklem desetletju pozitivna.

⁽³⁾ Vizija za kmetijstvo in prehrano Skupno oblikovanje privlačnega kmetijskega in živilskega sektorja, ki bo privlačen za prihodnje generacije (COM(2025) 75 final).

prispeva k cilju doseganja podnebne nevtralnosti do leta 2050. Tak prehod bo med cilji, ki jih bo podpirala SKP po letu 2027, s čimer bo podprto izvajanje strategije za generacijsko pomladitev⁽⁴⁾, strategije EU za biogospodarstvo⁽⁵⁾, prihodnjega novega akcijskega načrta za podeželje⁽⁶⁾, akcijskega načrta za gnojila ⁽⁷⁾ in sporočila o obvladovanju tveganja požarov v naravi⁽⁸⁾. Komisija na mednarodni ravni sodeluje z večstranskimi organi, da bi ta prehod podprla z usklajevanjem mednarodnih standardov, zlasti s FAO v okviru svetovnega akcijskega načrta za trajnostno živinorejo.

Da bi se zagotovila dolgoročna vzdržnost živinorejskega sektorja EU, je potrebna strategija, ki bo:

- spodbujala prehod na **odporen sistem živinoreje**, ki vzdrži krize in je bolj prilagojen podnebnim obremenitvam,
- okrepila njegovo **konkurenčnost** na ravni EU in na svetovni ravni,
- pripravila sektor na prihodnost z **izboljšanjem pogojev za dobrobit živali in zmanjšanjem njegovega podnebne in okoljskega odtisa**,
- zagotovila, da sistemi živinoreje še naprej **ustrezajo edinstvenim značilnostim različnih regij**, ohranjajo podeželsko gospodarstvo in tradicijo po vsej Evropi ter še naprej prispevajo k ohranjanju njihove bogate biotske raznovrstnosti,
- spodbujala **odličnost** na področju živinoreje kot poseben evropski pristop k živinoreji, ki ga potrošniki prepoznajo in cenijo, zlasti v zvezi z dobrobitjo živali.

Strategija temelji na obsežnem vključevanju deležnikov, ki je potekalo v okviru delovnega postopka za živinorejo, vključno z več kot enoletnim dialogom z državami članicami, kmeti, predstavniki industrije in civilno družbo, tudi z Evropskim odborom za kmetijstvo in prehrano. Spremlja jo načrt za beljakovine, katerega cilj je zagotoviti odpornejši in bolj trajnosten sistem beljakovin za EU. To sporočilo, ki temelji na oceni prednosti in slabosti sektorja, predstavljeni v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije, upošteva samoiniciativno poročilo Evropskega parlamenta „*Skrb za trajnostno prihodnost živinorejskega sektorja EU glede na potrebno prehransko varnost, odpornost kmetov in izzive, ki jih prinašajo živalske bolezni?*“⁽⁹⁾.

2. ŽIVINOREJSKI SEKTOR EU DANES

2.1. Izzivi in priložnosti

Živinorejski sektor EU se sooča s kombinacijo strukturnih in vsakodnevnih pritiskov. Ti pritiski v nekaterih regijah že prispevajo k opuščanju kmetij, zlasti tisti, ki se ukvarjajo z rejo goveda, ovc in koz, ter vzbujajo zaskrbljenost glede dolgoročnega nadaljevanja

⁽⁴⁾ Strategija za generacijsko pomladitev v kmetijstvu (COM(2025) 872 final).

⁽⁵⁾ Strateški okvir za konkurenčno in trajnostno biogospodarstvo EU (COM(2025) 960 final).

⁽⁶⁾ Spremeni dokument k poročilu Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij – Pregledani akcijski načrt EU za podeželje Dolgoročna vizija za podeželska območja EU: ključni dosežki in nadaljnji koraki (SWD(2024) 451 final).

⁽⁷⁾ Akcijski načrt za gnojila Partnerstvo za zagotavljanje razpoložljivosti, cenovne dostopnosti in strateške avtonomije domačih gnojil EU (COM(2026) 310 final).

⁽⁸⁾ Sporočilo o celostnem obvladovanju tveganja požarov v naravi (COM(2026) 330 final).

⁽⁹⁾ 2025/2053(INI).

živinorejske dejavnosti v delih Unije. Francija je na primer v zadnjem desetletju izgubila 16 % populacije goveda, Nemčija pa je v istem obdobju izgubila 22 % populacije prašičev.

Osrednji izziv je **dobičkonosnost**. Visoki vhodni stroški, nestanovitnost trga in izpostavljenost nihanjem cen krme in energije še naprej zmanjšujejo marže. Hkrati lahko skladnost z visokimi standardi EU, potrebnimi za zaščito dobrobiti živali, varnosti hrane ter varstva podnebja in okolja, povzroči proizvodne stroške, ki se ne odražajo vedno v tržnih cenah. Kmetje imajo tudi šibko pogajalsko moč v razmerju do kupcev.

Živinorejski sektor EU se sooča tudi z izzivi na področju trajnostnosti. Je pomemben vir kmetijskih emisij toplogrednih plinov in amoniaka ter onesnaževanja s hranili, kar vpliva na podnebje, zrak, kakovost vode in biotsko raznovrstnost. Emisije se sicer stalno, a počasi zmanjšujejo. Koncentracija živinoreje na nekaterih območjih EU povzroča neravnovesja hranil, kar vodi v onesnaževanje s hranili. Hkrati je ekstenzivna reja pašne živine bistvena za ohranjanje travnišč, ki podpirajo biotsko raznovrstnost in podeželske biotope, ohranjajo naravo ter pomagajo preprečevati opuščanje zemljišč in depopulacijo podeželskih območij.

Na prihodnost sektorja dodatno vpliva več **strukturnih ranljivosti**. Starajoče se kmečko prebivalstvo, nezadostna generacijska pomladitev, pomanjkanje delovne sile, tudi v veterinarskih službah na podeželju, in zahtevni delovni pogoji ogrožajo njegovo prihodnjo zmogljivost. Vplivi podnebnih sprememb in izbruhi živalskih bolezni vplivajo na gospodarske rezultate.

Prihodnost živinorejskega sektorja EU mora temeljiti na njegovih pomembnih prednostih in priložnostih. Živinorejski sektor EU je zakoreninjen v tradiciji, vendar ga podpirajo inovacije in podjetništvo. Raznolikost njegovih proizvodnih sistemov, vrst in območij povečujejo njegovo odpornost in prilagodljivost. Visoki standardi EU krepijo zaupanje potrošnikov in zagotavljajo močan položaj na trgih višjega cenovnega razreda. Učinkoviti proizvodni sistemi, napredne veterinarske storitve in dobro razvite dobavne verige v več sektorjih podpirajo produktivnost in izvozno učinkovitost. Inovacije in uvajanje pristopov krožnega biogospodarstva izboljšujejo konkurenčnost in okoljske rezultate. Kmetje niso le proizvajalci hrane, temveč so vse bolj tudi varuhi narave, ponudniki turističnih nastanitev in proizvajalci energije, ki proizvajajo energijo iz obnovljivih virov za potrebe kmetije, v številnih primerih pa tudi za širšo porabo, s čimer zmanjšujejo odvisnost EU od alternativ na osnovi fosilnih virov.

3. STRATEGIJA

Unija v letu 2040 mora biti prostor, kjer trajnostna živinoreja ne bo le preživela, temveč bo uspevala.

Sektor mora temeljiti na skladnem okviru politike, ki je preprost, predvidljiv in upošteva dejanske razmere v kmetijstvu. V naslednjem programskem obdobju in brez poseganja v tekoča pogajanja o večletnem finančnem okviru bo skupna kmetijska politika (SKP) v okviru prihodnjih načrtov za nacionalna in regionalna partnerstva še naprej ključni steber podpore dohodku, naložbam in spodbudam, to podporo pa bosta za spodbujanje inovacij

dopolnjevala predlagani sklad Obzorje Evropa⁽¹⁰⁾ in Evropski sklad za konkurenčnost (ESK)⁽¹¹⁾.

Ta strategija zagotavlja dolgoročno usmeritev za konkurenčnost in trajnostnost sektorja v okviru večje pripravljenosti. To se udejanja v operativnih ukrepih na ravni EU, držav članic in deležnikov, pri čemer je poudarek na ciljnih, teritorialnih rešitvah, prilagojenih različnim proizvodnim sistemom in regijam, ob upoštevanju celostnega, usklajenega in medsektorskega pristopa.

Komisija namerava ohraniti **delovni postopek za živilorejo** kot forum za razpravo in nadaljnji razvoj nekaterih spodaj opredeljenih pobud, saj omogoča vključujoče izvajanje strategije.

3.1. Živilorejski sektor, odporen na krize

Odporen sistem živiloreje je bistven za prehransko varnost Unije, strateško avtonomijo in vitalnost podeželja. Odpornost pomeni več kot le sposobnost okrevanja po pretresu. Pomeni tudi zmožnost predvidevanja tveganj, zmanjševanja ranljivosti, prilagajanja strukturnim spremembam ter nadaljnega zagotavljanja varne, trajnostne in cenovno dostopne hrane v vse težjih razmerah. To je zdaj nujna prednostna naloga za živilorejski sektor. Proizvajalci se soočajo z vse večjim pritiskom zaradi nestanovitnosti trgov, naraščajočih vhodnih in stalnih stroškov, podnebnih sprememb, pomanjkanja vode, živalskih bolezni ter pomanjkanja delovne sile in usposobljenih delavcev, geopolitične nestabilnosti in nelojalne svetovne konkurence. Zato je potreben močnejši in odpornejši sektor potreben, da se zaščitijo možnosti kmetov za preživljanje in ohrani proizvodna zmogljivost Unije.

Prva prednostna naloga je okrepiti okvir za obvladovanje tveganj. Živilorejci potrebujejo boljši dostop do financiranja, zavarovanja, pozavarovanja, vzajemnih skladov in instrumentov za stabilizacijo dohodka, ki odražajo posebna tveganja sektorja, vključno s podnebnimi dogodki, motnjami na trgu in živalskimi boleznimi. S prihodnjo politiko bi bilo treba izboljšati skladnost med obvladovanjem tveganj in kriznim upravljanjem, da nujna pomoč ne bi nadomeščala pripravljenosti, temveč bi jo dopolnjevala.

V tem okviru Komisija v sodelovanju s finančnimi institucijami, vključno z Evropsko investicijsko banko, pripravlja temelje za morebiten razvoj **namenske finančne sheme za obvladovanje tveganj na podlagi večletnega finančnega okvira po letu 2027**, ki bo zajemal potrebe po zavarovanju in pozavarovanju, povezane s podnebjem, ter razširil podporo na tveganja, povezana z živalskimi boleznimi, da bi dopolnil obstoječe instrumente⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ Predlog UREDBE EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o vzpostavitvi okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje Evropa za obdobje 2028–2034, določitvi pravil za sodelovanje in razširjanje rezultatov ter razveljavitvi Uredbe (EU) 2021/695 (COM(2025) 543 final).

⁽¹¹⁾ Predlog UREDBE EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o vzpostavitvi Evropskega sklada za konkurenčnost (ESK), vključno s posebnim programom za dejavnosti raziskav in inovacij na področju obrambe, razveljavitvi uredb (EU) 2021/522, (EU) 2021/694, (EU) 2021/697, (EU) 2021/783, razveljavitvi določb uredb (EU) 2021/696 in (EU) 2023/588 ter spremembi Uredbe (EU) [EDIP] (COM(2025) 555 final).

⁽¹²⁾ fi-compass, 2025, *Insurance and Risk Management Tools for Agriculture in the EU* (Zavarovanje in orodja za obvladovanje tveganj za kmetijstvo v EU), pregled trendov podnebnih tveganj v kmetijstvu po

Nabor orodij za obvladovanje tveganj v okviru sedanje in prihodnje SKP je že precej obsežen⁽¹³⁾ in državam članicam omogoča, da ta orodja izberejo in prilagodijo glede na svoje potrebe. Komisija bo pripravila **priročnik s praktičnimi smernicami za obvladovanje tveganj**, pri čemer bo uporabila strokovno znanje EU in mednarodno strokovno znanje, da bodo lahko države članice te potrebe bolje upoštevale v svojih prihodnjih načrtih za NRP. S tem bodo **dopolnjena priporočila v okviru SKP**, ki bodo prav tako zajemala vidike obvladovanja tveganj. Komisija bo tudi ocenila in po potrebi zmanjšala upravne ovire pri vzpostavljanju posebnih instrumentov za obvladovanje tveganj, kot so vzajemni skladi, da bi povečala njihovo uporabo, zlasti s strani malih kmetij.

Druga prednostna naloga je izboljšati preprečevanje bolezni in odzivanje nanje. Živalske bolezni, vključno z zoonozami, so še naprej med najresnejšimi grožnjami za odpornost živine, biotsko raznovrstnost in potencialno tudi za zdravje ljudi. Nedavni izbruhi, katerih pogostost se je močno povečala, so pokazal, kako obsežno gospodarsko in socialno škodo lahko povzročijo, vključno s pokončanjem velikega števila živali ter motnjami v trgovini in dejavnostih na podeželju. **Strogi ukrepi biološke zaščite** so še vedno prva obrambna linija in bistveni element preprečevanja. Poleg tega bo **ocena pravil o zdravju živali** podlaga za posodobitev pristopa Unije „eno zdravje“ k obvladovanju bolezni, vključno s širšo in znanstveno utemeljeno uporabo preventivnega cepljenja, kadar je to ustrezno. Zaradi povečanja prilagodljivosti novim tveganjem in boleznim bo **Komisija pregledala, ali sedanji sistem kategorizacije bolezni še ustreza svojemu namenu** in ali merila za kategorizacijo ustrezno upoštevajo posebne izzive. Da bi se okrepili usklajeni ukrepi za obvladovanje bolezni po vsej EU, bo Komisija še naprej predlagala posodobitve zakonodaje v skladu z najnovejšim znanstvenim napredkom in mednarodnimi standardi, kot jih določa Svetovna organizacija za zdravje živali (WOAH), ter sprejela izvedbena pravila za jasnejšo opredelitev vlog in odgovornosti. V podporo širši in znanstveno utemeljeni uporabi preventivnega cepljenja bo **ocenila tudi, ali so sedanja pravila in načela cepljenja še vedno ustrezna.**

To delo bi moralo temeljiti na najnovejših znanstvenih mnenjih Evropske agencije za varnost hrane (EFSA) in okrepljenem mednarodnem delovanju za spodbujanje sprejemanja sanitarnih ukrepov EU. Da bi odpravila neenotno priznavanje regionalizacije s strani tretjih držav, bo Komisija še naprej podpirala države članice z oblikovanjem **smernic o uporabi cepljenja v povezavi z regionalizacijo in kompartmentalizacijo**, hkrati pa se bo pri trgovinskih partnerjih v okviru dvostranskih in večstranskih forumov še naprej zavzemala za priznavanje pristopa EU k regionalizaciji, vključno s cepljenjem.

Še vedno so bistvene nadaljnje **raziskave in inovacije na področju zdravja živali in cepljenja**, vključno s cepivi DIVA⁽¹⁴⁾, tudi v zvezi s potencialnimi cepivi za pomembne

Evropi v sedanjih podnebnih razmerah in leta 2050 – (https://www.fi-compass.eu/sites/default/files/publications/EAFRD_AGRRI_Insurance_Risk_MA.pdf).

(¹³) Svetovna banka: *Solutions for Better Agri-Risk Management in the European Union* (Rešitve za boljše obvladovanje tveganj na področju kmetijstva v Evropski uniji) (<https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099032326044016306>).

(¹⁴) Cepiva DIVA (razlikovanje med okuženimi in cepljenimi živalmi) so specializirana vrsta cepiv, zasnovana za razlikovanje med cepljenimi živalmi in živalmi, ki so se naravno okužile z boleznijo. To razlikovanje je ključno za učinkovito obvladovanje bolezni, spremljanje in trgovinske predpise v zvezi s trgovino z živino in drugimi živalmi.

čezmejne bolezni. To delo bo podpiral predlagani namenski sklop v okviru programa Obzorje Evropa.

Komisija bo v okviru preventivnih ukrepov še naprej podpirala in krepila zmogljivost držav članic za spremljanje zadevnih živalskih bolezni ter zagotavljala **zgodnje odkrivanje in zgodnje ukrepanje**. Mehanizmi zgodnjega opozarjanja so zelo pomembni. Komisija bo ocenila, kako financirati izboljšanje obstoječih sistemov, bolje vključiti digitalizacijo v odkrivanje in opozarjanje ter kako izboljšati razširjanje informacij kmetom po vsej EU (aplikacije, klicne številke za pomoč).

Hkrati je **ustrezno financiranje EU ključno za preprečevanje, spremljanje, obvladovanje in izkoreninjenje**, zlasti za nujne ukrepe v primeru izbruhov. Instrument EU, predlagan v večletnem finančnem okviru, omogoča skupno politiko na področjih zdravja in varnosti (tudi za živali) ter lahko zagotovi namensko podporo v primeru živalskih bolezni ob upoštevanju letnih proračunskih postopkov. Države članice bi lahko v svojih načrtih za nacionalna in regionalna partnerstva (NRP) kmetom zagotovile tudi boljši dostop do preventivnih orodij, vključno z biološko zaščito in cepivi, ter večjo uporabo teh orodij, z uvedbo finančnih spodbud za veterinarje na podeželskih območjih pa zagotoviti ustrezne svetovalne storitve in zadostno število veterinarskega osebja, medtem ko se od deležnikov pričakuje, da bodo okrepili ukrepe za biološko zaščito na kmetijah in vključevali dobre prakse za preprečevanje živalskih bolezni.

Tretja prednostna naloga je vlagati več v prilagajanje podnebnim spremembam, njihovo blažitev in inovacije. To bi lahko poleg prilagoditvenih ukrepov vključevalo podporo inovacijam, ki zmanjšujejo intenzivnost emisij, izboljšujejo upravljanje hranil in krepijo prispevek živinorejskih sistemov h krožnemu gospodarstvu. Odpornost sektorja je vse bolj odvisna od njegove sposobnosti za spoprijemanje s podnebnimi obremenitvami in učinkovitejšo uporabo virov. Učinkovitejša raba vode lahko prispeva k odpornosti v zvezi z vodo in k odpornosti kmetov. To vključuje ohranjanje in trajnostno rabo genskih virov ter vzrejne strategije, ki izboljšujejo lastnosti, povezane z odpornostjo, kot sta odpornost proti suši in odpornost proti toploti. Najsodobnejše genomske tehnike in tehnike vzreje živali prinašajo koristi z gospodarskega in okoljskega vidika. Prispevajo k manjši uporabi krme in zmanjšujejo emisije, kar za kmete pomeni prihranke in manjšo izpostavljenost nestanovitnim nihanjem cen. Za večjo odpornost so potrebni tudi izboljšani prostori za živali in prezračevanje, protipoplavna zaščita ter druga infrastruktura, odporna proti podnebnim spremembam.

Raziskave in inovacije na področju trajnostnih praks in tehnologije so ključni dejavniki, ki omogočajo odpornejši živinorejski sektor EU⁽¹⁵⁾. **Evropska unija bi se morala osredotočiti tudi na širjenje in uvajanje rešitev.** To bi moralo zajemati podporo za močnejša in bolj usklajena prizadevanja na področju raziskav in inovacij, **razvoj in uvajanje** praktičnih orodij, kot so sistemi za podporo pri odločanju, senzorji, velepodatkovne aplikacije, robotika, rešitve za zgodnje opozarjanje in precizna živinoreja, ob hkratnem spodbujanju systemskega in lokalnega pristopa. Za hitrejši učinek na terenu **bi bilo treba inovacije tesneje uskladiti s potrebami kmetov**, da bi se odporne rešitve hitreje preizkušale, razširjale in uvajale v različnih regijah in proizvodnih sistemih. To bo

(15) Različni finančni instrumenti v večletnem finančnem okviru za obdobje po letu 2027 bi lahko podprli močnejša in bolj usklajena prizadevanja na področju raziskav in inovacij za trajnostne in odporne živinorejske sisteme, ki bi zajemala zdravje in dobrobit živali, preprečevanje bolezni in cepiva, mešane sisteme, prilagajanje podnebnim spremembam in njihovo blažitev, zmanjšanje vplivov na okolje, učinkovitost krme in hranil, genske vire in vzrejo za lastnosti odpornosti, rešitve krožnega biogospodarstva, socialne inovacije in digitalne tehnologije.

podprto s prihajajočim novim strateškim pristopom k raziskavam in inovacijam Agri 2040 in Food 2040. Ta novi pristop opredeljuje živinorejo kot ključno področje ukrepanja za raziskave in inovacije ter poudarja boljšo valorizacijo rezultatov raziskav in inovacij za zagonska podjetja, podjetja v razširitveni fazi in popolno industrijsko uporabo.

Odpornost zahteva tudi, da mora živinorejski sektor postati manj odvisen od uvoženih surovin in bolj sposoben, da se opre na domače in krožne vire, kot je podrobneje opredeljeno v načrtu za beljakovine in akcijskem načrtu za gnojila. Hkrati tesnejše povezovanje z državami kandidatki in partnerskimi državami ponuja priložnosti za krepitev odpornosti in strateške avtonomije Unije s postopnim razvojem bolj povezanih in trajnostnih agroživilskih vrednostnih verig.

Primeri sodelovalnih naložbenih projektov za odpornost:

- namestitev sončnih panelov na kmetijah in skupne naprave za pridobivanje plina, ki uporablja gnoj, s čimer se zmanjša odvisnost od zunanjih virov energije in gnojil;
- vzpostavitev sistema za shranjevanje in recikliranje vode za spoprijemanje s sušami in vročinskimi valovi;
- vključitev v vzajemni sklad in shemo podnebne zavarovanja, ki ju podpirajo politike držav članic, za stabilizacijo dohodka ob ekstremnih vremenskih dogodkih.

Države članice bi morale **še naprej podpirati kmetijske prakse, ki v svoje poslovne modele vključujejo odpornost in trajnostnost, kot je ekološko kmetovanje,** ter spodbujati prehod na dolgoročno odpornost s prehodnimi plačili. Ukrepi za **generacijsko pomladitev** bi morali boljše upoštevati specifične razmere v živinoreji.

Boljše sodelovanje vzdolž dobavne verige lahko pomaga zmanjšati nestanovitnost cen in izboljšati dostop do surovin, medtem ko lahko sodelovanje v platformah za izmenjavo znanja in inovacijskih partnerstvih pospeši širjenje dobre prakse.

Primer: na območju, ki je ranljivo za bolezen modrikastega jezika, vozličasti dermatitis ali aviarno influenco, organi in deležniki zagotovijo usklajen sistem preprečevanja bolezni:

- države članice prek načrtov za NRP sofinancirajo izboljšanje biološke zaščite (postaje za razkuževanje, nadzorovan dostop do kmetij, ločitvena območja);
- kmetje na podlagi sredstev za načrte za NRP prek svetovalnih služb in skupin EIP-AGRI prejmejo usposabljanje o preprečevanju bolezni in načrtovanju ravnanja v nepredvidljivih razmerah;
- države članice in vrednostna veriga v živinoreji uvedejo okvir za delitev stroškov, da bi skupaj financirale ukrepe v primeru izbruhov bolezni, vključno z nadomestili za prizadete proizvajalce, na podlagi vnaprej dogovorjenih finančnih mehanizmov (stroški izkoreninjenja in obvladovanja bolezni ter okrevanja se razdelijo med javne in zasebne dajatve/zavarovalne sklade);
- javno-zasebni program cepljenja in spremljanja se začne izvajati, ko so nova cepiva na voljo prek raziskav in inovacij, ki jih podpira EU.

Države članice imajo osrednjo vlogo pri prenosu teh ciljev v praktično podporo na terenu:

- z vključevanjem naložb v odpornost v svoje načrte za NRP in izboljšanjem dostopa kmetov do orodij za preprečevanje bolezni,

- spodbujanjem zavarovanj in vzajemnih skladov, prilagojenih živinorejskim sektorjem,
- zagotavljanjem, da usposabljanje in storitve kmetijskega svetovanja vključujejo obsežno strokovno znanje o odpornosti živinoreje,
- podpiranjem naložb ter kmetijsko-okoljskih in podnebnih ukrepov, vključno s shemami za učinkovitost, ki pomagajo pri ohranjanju in trajnostni uporabi **genskih virov rejnih živali**, ki krepijo odpornost živinorejskega sektorja, ter podpirajo biotsko raznovrstnost, zdrava tla in odpornost v zvezi z vodo kot osnovo za odpornost živinorejskega sektorja,
- preučitvijo ukrepov za odpravo pomanjkanja veterinarskih storitev na podeželju, na primer s ciljno usmerjenimi spodbudami ali digitalnimi posvetovanji, ter podpiranjem digitalnih spretnosti, povezljivosti in naložb na ravni kmetij,
- podpora organizacijam proizvajalcev, združnim modelom in sektorskim intervencijam SKP lahko pomaga okrepiti pogajalsko moč kmetov in njihovo zmogljivost za skupno obvladovanje tveganj.

3.2. Konkurenčen živinorejski sektor na ravni EU in svetovni ravni

Da bi živinorejski sektor lahko učinkovito konkuriral na svetovnem trgu, potrebuje bolj predvidljiv dolgoročni okvir za naložbe, izkoristiti mora potencial naprednih tehnologij in inovativnih praks ter imeti koristi od enakih konkurenčnih pogojev in manjšega regulativnega bremena. Če naj evropska vrednostna veriga v živinoreji ostane konkurenčna in privabi nove kadre v ta poklic, je treba ustaviti sedanji trend dekapitalizacije ter povečati dobičkonosnost. Ohranjanje visokih standardov EU na področju varnosti hrane, zdravja živali, dobrobiti živali in okolja mora sektorju omogočiti, da se odločno odzove na pritisk svetovne konkurence.

Prednostna naloga je pomagati sektorju, da zapolni naložbeno vrzel, pospeši uvajanje inovacij in digitalizacije za posodobitev ter okrepi konkurenčnost in trajnostnost. Številni živinorejci, zlasti mladi in novi, potrebujejo znaten začetni kapital za sodobno infrastrukturo, stroje in sisteme ravnanja z gnojem. Po ocenah platforme fi-compass vrzel v financiranju živinorejskega sektorja znaša več kot 18 milijard EUR ⁽¹⁶⁾.

Medtem ko Komisija ocenjuje učinek svojega pregleda na področju dobrobiti živali, nekatere študije ocenjujejo, da je prehod na sisteme reje brez kletk povezan z znatnimi naložbenimi potrebami ⁽¹⁷⁾. **Takih potreb po financiranju ni mogoče izpolniti iz enega**

⁽¹⁶⁾ <https://www.fi-compass.eu/library/market-analysis/financial-gap-eu-agricultural-sector?page=1>

⁽¹⁷⁾ Študije, ki so jih naročile organizacije kmetov za oceno učinka prehoda na sisteme reje brez kletk v sektorju kokoši nesnic in prašičereje, kažejo na potrebe po naložbah na ravni EU v višini približno 6,7 milijarde EUR za sektor prašičereje¹ (0,02 milijardi EUR na kg prašičjega mesa za 15-letno amortizacijsko dobo) in 2,6 milijarde EUR za sektor kokoši nesnic² (0,0017 EUR na jajce za 15-letno amortizacijsko dobo). Stroški izhajajo predvsem iz potrebe po preureditvi ali zamenjavi obstoječih nastanitvenih objektov ter namestitvi infrastrukture in opreme, potrebne za proizvodnjo brez kletk. Ti podatki so navedeni le kot primer. Komisija pripravlja oceno učinka, v kateri bo analizirala vse ustrezne podatke in vprašanja, povezane z načrtovanimi predlogi.

¹ Potori et al. (2024). *An Assessment of the Impacts of the Phasing Out of Cages in EU Livestock Farming: The Pig Sector. Agriculture* (Ocena učinkov postopnega opuščanja kletk v živinoreji EU: sektor prašičereje, kmetijstvo), 14(1), 111.

² Majewski et al. (2024). *An Assessment of the Impacts of the Phasing Out of Cages in EU Livestock Farming: The Layer Sector. Agriculture* (Ocena učinkov postopnega opuščanja kletk v živinoreji EU: sektor kokoši nesnic, kmetijstvo), 14(2), 187.

samega vira, temveč je potrebna kombinacija instrumentov in ukrepov na ravni EU in držav članic. Ti vključujejo boljše tržno plačilo, javno podporo, dostop do finančnih instrumentov in zasebnih naložb ter izkoriščanje potenciala novih krožnih poslovnih modelov in boljše valorizacijo stranskih proizvodov. Potrebni so tudi znanja in spretnosti, finančna pismenost in ustrezno svetovanje ter stabilnejši in jasnejši pravni okvir.

SKP je še naprej ključno orodje, ki kmetom zagotavlja dohodkovno podporo, spodbuja njihova prizadevanja za trajnostnost in zagotavlja podporo za naložbe, naslednje obdobje financiranja pa ponuja priložnosti, prilagojene različnim potrebam različnih kmetij, od malih do velikih. Predlagani načrti za NRP in ESK bi lahko s kombinacijo različnih ukrepov, vključno z naložbami v infrastrukturo in podporo inovativnim projektom, pripomogli k povečanju naložb v trajnostnost, konkurenčnost in odpornost.

Komisija bo preučila vse možnosti, med drugim tudi možnost namenskega finančnega instrumenta za živilnorski sektor za premostitev vrzeli, ki obstaja pri financiranju naložb v prehod na višje ravni trajnostnosti in dobrobiti živali.

Države članice bi morale razmisliti tudi o drugih pobudah, kot so boljši dostop do posojil, posojila z državnim jamstvom, instrumenti javnega naročanja, tržni ukrepi in ugodnejši posojilni pogoji za vse kmete, zlasti mlade in nove kmete. Komisija bo na podlagi rezultata revizije zakonodaje skupaj z Evropsko investicijsko banko preučila možnost prednostnega dostopa do posojil za kmete, ki prehajajo na sisteme reje brez kletk. Hkrati bi se lahko s shemami za nagrajevanje gospodarjenja z ogljikom in naravovarstvenimi dobropisi zagotovila dodatno vrednost kmetijam, ki vlagajo v bolj trajnostne živilnorske sisteme.

Poleg financiranja je ključnega pomena zagotoviti **stabilen, predvidljiv in jasen pravni okvir**, ki omogoča dolgoročno načrtovanje in naložbe. S tem se bo povečalo zaupanje vlagateljev in olajšalo sprejemanje naložbenih odločitev, pri katerih povračilo pogosto traja desetletja. K tej negotovosti prispevajo **postopki izdaje dovoljenj**, ki jih vodijo nacionalni, regionalni in lokalni organi, zato jih je treba prednostno obravnavati. Da bi se povečala pravna varnost za gospodarske subjekte in javne organe, je Komisija konec leta 2025 podala predlog o pospešitvi postopkov izdaje dovoljenj⁽¹⁸⁾ in predlog o pospešitvi okoljske presoje. V teku je stresni test direktiv o pticah in habitatih, ki ga bo Komisija po potrebi spremljala z nadaljnjimi ukrepi.

Za večjo donosnost trga si je treba prizadevati za boljše obveščanje potrošnikov, usklajevanje njihovih pričakovanj s pravičnimi mehanizmi oblikovanja cen in diverzifikacijo trgov, da bi lahko imeli koristi od trgov z visoko vrednostjo.

Okrepljena konkurenčnost mora biti pravična. Krepitev položaja kmetov v prehranski verigi in njihova zaščita pred nepoštenimi trgovinskimi praksami, ste že dolgo časa prednostni nalogi, ki se bosta z revizijo direktive o nepoštenih trgovinskih praksah⁽¹⁹⁾ še okrepili, pri čemer se bodo upoštevale dosedanje izkušnje. Kmetom je treba zagotoviti **boljše plačilo, tudi iz nastajajočih gospodarskih dejavnosti, povezanih z razvojem biogospodarstva in valorizacijo stranskih proizvodov.** Komisija bo ocenila, kako te

⁽¹⁸⁾ Predlog direktive Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi direktiv (EU) 2018/2001, (EU) 2019/944 in (EU) 2024/1788 glede pospeševanja postopkov izdaje dovoljenj (COM(2025) 1007).

⁽¹⁹⁾ Direktiva (EU) 2019/633 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. aprila 2019 o nepoštenih trgovinskih praksah med podjetji v verigi preskrbe s kmetijskimi in živilskimi proizvodi (ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2019/633/oj>).

vidike najboljše vključiti v delo opazovalnice EU za agroživilsko verigo, da bi zagotovila preglednost trga vzdolž vrednostne verige in gradila zaupanje.

Trajnostnost in krožnost kot dober poslovni model za kmete. Krožne prakse in biogospodarstvo krepijo neodvisnost pri oskrbi s krmo in omogočajo čim večjo valorizacijo biomase (vključno z živalskimi stranskimi proizvodi), s čimer se posledično zmanjšuje količina odpadkov, kmetom pa zagotavlja bolj predvidljiv dohodek. **Stranski proizvodi, kot sta volna ali gnoj, niso odpadki, temveč vir,** ki ima vrednost in v krožnem biogospodarstvu služi več namenom, zakonodaja pa bi morala priznati njune značilnosti in potencial. Akterji v spodnjem delu verige (npr. proizvajalci mlečnih izdelkov ali mesa) vse bolj prepoznavajo poslovno upravičenost nagrajevanja kmetov, ki zmanjšujejo emisije na kmetiji, s čimer trajnostna živinorejska gospodarstva postajajo konkurenčnejša.

Konkurenčnost je treba krepiti tudi z **boljšim povezovanjem prehranske verige in razvojem standardov kakovosti mesa.** Še naprej bi bilo treba spodbujati potencial povezovanja sektorjev mleka in govejega mesa. Z boljšo usklajenostjo v dobavnih verigah bi se lahko izboljšala gospodarska in okoljska učinkovitost sistemov za proizvodnjo mleka in govejega mesa. Enako pomembne so visokokakovostne vrednostne verige in infrastruktura na podeželskih območjih. Izkušnje z razvojem organizacij proizvajalcev in zadrug kažejo, kako orodja, vključena v uredbo o skupni ureditvi trgov (SUT)⁽²⁰⁾, pomagajo krepiti položaj kmetov v vrednostni verigi in povečati njihov delež ustvarjene vrednosti.

Pravičnost ni le znotraj, temveč tudi zunaj. Za spodbujanje **vzajemnosti in večje usklajenosti proizvodnih standardov po vsem svetu** so potrebni ustrezen nadzor, učinkoviti zaščitni ukrepi in stalno prizadevanje za visoke standarde. To delo že poteka in je jasna prednostna naloga. Uvoz proizvodov, proizvedenih po nižjih standardih, proizvajalce EU ne postavlja le v slabši tržni položaj, temveč svetovne emisije prej premešča kot zmanjšuje. Nadzor nad živi ter živalskimi in rastlinskimi proizvodi, ki vstopajo v EU, se izboljšuje in se je tudi že močno okrepil⁽²¹⁾. Zaščitni ukrepi so običajna praksa v sporazumih, ki jih sklene Unija, in evropske kmete varujejo pred vsakršnim škodljivim uvozom. To vključuje dobro umerjene kvote, katerih obseg je povezan z razmerami na trgu EU, ter samodejne zaščitne klavzule za nekatere sporazume, ki zagotavljajo dodatno raven zaščite. Strogo se izvajajo visoki standardi varnosti hrane, zlasti glede uporabe antimikrobikov in hormonov. **Pravila o dobrobiti živali se pregledujejo, da bi se zagotovila boljša usklajenost standardov za uvožene proizvode.** Predlog za vzpostavitev enotne varnostne mreže bo z znatnimi proračunskimi sredstvi Uniji za prihodnje finančno obdobje omogočil, da bolje zaščiti kmete v času nestanovitnosti trga. Hkrati bo Komisija izvajala namensko **agroživilsko diplomacijo, okrepila svoje misije na visoki ravni in promocijske ukrepe za odpiranje novih tržnih priložnosti za evropski izvoz.**

Poenostavitev je bistvena sestavina konkurenčnosti. Pomembno delo se je začelo, vendar so potrebna nadaljnja prizadevanja, da bi agroživilski sektor lahko imel koristi od pravnega okvira, ki spodbuja inovacije in konkurenčnost in hkrati upošteva zdravje in dobrobit živali ter standarde varnosti hrane in krme. Tekoča razprava o zbirnem svežnju

⁽²⁰⁾ Uredba (EU) št. 1308/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2013 o vzpostavitvi skupne ureditve trgov kmetijskih proizvodov in razveljavitvi uredb Sveta (EGS) št. 922/72, (EGS) št. 234/79, (ES) št. 1037/2001 in (ES) št. 1234/2007 (ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1308/oj>).

⁽²¹⁾ [*Commission announces reinforcement of controls on products imported into the EU*](#) (Komisija napoveduje okrepitev nadzora nad proizvodi, uvoženimi v EU).

na področju varnosti hrane in krme bo zagotovila nujno potrebno poenostavitev. Treba je **povečati prožnost higienske zakonodaje EU** in bolje izkoristiti določbe o prožnosti, ki jih vsebuje, da se omogočijo prilagoditve strukture in razporeditve klavnic z majhno zmogljivostjo ter hkrati upoštevajo standardi varnosti hrane in dobrobiti živali skupaj z njihovo izvedljivostjo v praksi. Predlagana sprememba regulativnega okvira za **krmne dodatke** v zbirnem svežnju na področju hrane in krme bo zagotovila ugodno okolje za razvoj in razpoložljivost novih inovativnih krmnih dodatkov, medtem ko delo v zvezi s potrebami po nadaljnji poenostavitvi še poteka, tudi v okviru širših dialogov o izvajanju in **dialogov o hrani**. Poleg tega je treba **prilagoditi pravila o živalskih stranskih proizvodih**, da bi se olajšalo krožno gospodarstvo, ne da bi bili pri tem ogroženi standardi zdravlja živali ter varnosti hrane in krme.

3.3. Trajnostni živinorejski sektor

Vlaganje v trajnostnost je naložba v dolgoročno prihodnost- kmetijstva. Višji standardi dobrobiti živali lahko zagotovijo boljše gospodarske rezultate, manjše tveganje za bolezni in širšo podporo, če se izboljšanje dobrobiti odrazi v merljivih koristih za zdravje, produktivnost ali doseganje višjih cenovnih razredov, tj. neto učinek, ki se razlikuje glede na sektor in tržne razmere. Učinkovita raba dušika v prehranskih in biogospodarskih sistemih⁽²²⁾, vključno z učinkovito rabo gnojil, varuje vodo in tla ter hkrati zmanjšuje vhodne stroške. Infrastruktura, odporna proti podnebnim spremembam, lahko vzdrži vplive ekstremnih vremenskih dogodkov in zagotovi dolgoročno donosnost naložb.

Uspeh je odvisen od sposobnosti kmetov za vlaganje. Zato mora biti prehod za reševanje izzivov na področju trajnostnosti **pravičen in uravnotežen**. S povečanjem ambicij glede trajnostnosti se odpirajo vprašanja o tem, **kako so stroški porazdeljeni vzdolž vrednostne verige**. V nekaterih primerih lahko prehod na izboljševanje trajnostnosti za kmete pomeni višje proizvodne stroške, nižje donose ali manjšo gostoto živali. Nekatere kmetijske prakse, kot je ekološko kmetovanje, omogočajo ohranjanje visokih ambicij na področju okolja in dobrobiti živali, kar pomeni dobičkonosnost za kmete. Pri drugih sistemih se ti stroški, kadar jih kmetje ali drugi akterji v dobavni verigi ne morejo v celoti kriti, nazadnje odrazijo v višjih cenah hrane, ki jih nosijo potrošniki, ne da bi se povečal dohodek proizvajalcev, kar lahko privede do zmanjšanja povpraševanja. To jasno pomeni, da je potreben skrbno umerjen prehod, ki prinaša koristi na področju trajnostnosti za kmete in družbo, hkrati pa upravlja kompromise in ohranja družbeno sprejemljivost.

Unija in države članice bi morale kmetom omogočiti, da izberejo ukrepe za podporo prehodu, ki so najprimernejši za njihove posamezne kmetije in prakse, ter jim olajšati odločanje o tem, kako zagotoviti bolj trajnostno poslovanje.

Dogovori o trajnostnosti v vrednostni verigi, v katerih vsi akterji, vključno s posredniškim in maloprodajnim sektorjem, prevzamejo del odgovornosti, so obetavna orodja za podporo pravičnemu prehodu. Ti na primer maloprodajnemu sektorju omogočajo, da nagradi višje standarde, ki jih uvedejo kmetje. Komisija, države članice in zasebni akterji bi morali še naprej spodbujati tako obliko sodelovanja.

Vsaka dolgoročna vizija za živinorejski sektor mora izhajati iz izkoriščanja njegove raznolikosti. Bogatega mozaika EU ni mogoče ohraniti s pristopom, ki bi bil enak za vse.

⁽²²⁾ [Strategija EU za biogospodarstvo](#) – „Strateški okvir za konkurenčno in trajnostno biogospodarstvo EU (COM(2025) 960 final)“ bo namenjen ocenjevanju dobrih praks in inovacij v biogospodarstvu za povečanje učinkovitosti rabe dušika v biogospodarskih sistemih in vrednostnih verigah.

Zanj so potrebne prilagojene lokalne rešitve, ki odražajo lokalne razmere in temeljijo na regionalnih prednostih.

Na podlagi že doseženega napredka, ki **evropski živinorejski sektor uvršča med najbolj produktivne in okoljsko učinkovite na svetu**⁽²³⁾, je zasnova novega programskega obdobja priložnost za preoblikovanje te raznolikosti v oprijemljive ukrepe, ki dajejo dolgoročno usmeritev.

Državljeni so pri živinoreji zelo zaskrbljeni za **dobrobit živali**. Kot je navedel Evropski parlament (), „pričakovano povečanje porabe živalskih beljakovin na svetovni ravni pomeni priložnost za EU, da [...] prevzame vodilno vlogo v svetu na področju podnebju in živalim prijaznega kmetijstva“. Potrebna sta izvrševanje obstoječih pravil in postopno nadaljevanje evropske državljanske pobude „Končajmo dobo kletk“, da bi obravnavali zaskrbljenost državljanov, pri čemer bi se osredotočili na sektorje, v katerih je prehod na sisteme reje brez omejevanja gibanja izvedljiv, z zadostnimi prehodnimi obdobji in finančno podporo, ki kmetom omogoča prilagoditev. Glede na obseg potrebnih naložb bo za prehod potrebna podpora, ki bo zajemala naslednje obdobje financiranja in obdobje po njem.

Z visokimi standardi dobrobiti se izboljšuje učinkovita raba virov, na primer z zmanjšanjem stopenj smrtnosti, podaljšanjem produktivne življenjske dobe živali in izboljšanjem konverzije krme. Čeprav se sektor kokoši nesnic danes večinoma opira na usmrtnitev **enodnevnih piščancev moškega spola**, je mogoče etične zahteve državljanov obravnavati z opustitvijo te prakse z uporabo tehnologij določanja spola *in ovo*, ki so zdaj na voljo. S temi tehnologijami se lahko okrepi ugled sektorja jajc v EU kot sektorja, ki ponuja vrhunske, etično pridelane izdelke. Čeprav je tehnologija na voljo in se v nekaterih državah članicah že uporablja, še ni v celoti dostopna in cenovno ugodna za male in srednje valilnice po vsej EU. Potrebna so torej nadaljnja prizadevanja za znižanje stroškov in razširitev uporabe. Komisija namerava do konca leta 2026 predlagati **ciljno revizijo pravil o dobrobiti živali za kokoši nesnice in pitovne piščance**, ki bo osredotočena na postopno odpravo kletk, praktične kazalnike dobrobiti na kmetiji, odpravo sistematične usmrtnitve piščancev moškega spola in enakovredne uvozne zahteve. Da bi valorizirala prehod k opustitvi usmrtnitve enodnevnih piščancev moškega spola, bo Komisija preučila možnost posodobitve pravil o označevanju jajc, da bi potrošnike, tudi v tretjih državah, bolje obveščala o izboljšavah, ki so jih izvedli kmetje. Podoben predlog bo do drugega četrtletja 2027 obravnaval **dobrobit prašičev**, vključno s prehodom s kletk na sisteme ograd.

V zadnjih letih je postala ključna razprava o izvozu živih živali v tretje države, zlasti za takojšen zakol. Novi izbruhi in ponavljajoče se živalske bolezni v državah članicah EU povzročajo pogoste trgovinske ovire, ki so včasih tudi neupravičene. Hkrati naravne nesreče in nestanovitne varnostne razmere v namembnih državah ogrožajo možnost načrtovanja takih praks na cesti in morju. To lahko vzbuja tudi pomisleke glede dobrobiti živali. Zato bo Komisija izmenjevala mnenja v tesnem sodelovanju z zadevnimi deležniki, civilno družbo in namembnimi tretjimi državami ter glede na izide teh izmenjav proučila nadaljnje korake, vključno z morebitnimi alternativami izvozu živali za zakol iz EU v tretje države, pri tem pa ohranila tržni položaj evropskih živinorejcev.

⁽²³⁾ FAO: *Greenhouse gas emissions from agrifood systems, Global, regional and country trends, 2000–2022* (Emisije toplogrednih plinov iz agroživilskih sistemov: svetovni in regionalni trendi ter trendi po državah, 2000–2022).

Te visoke standarde za proizvajalce EU morajo dopolnjevati vzajemne zahteve za uvožene proizvode ter ustrezna orodja za izvrševanje. Medtem ko državljani EU pričakujejo, da vsi proizvodi na trgu EU izpolnjujejo visoke standarde dobrobiti živali, so lahko prakse na področju dobrobiti živali v tretjih državah na nižji ravni. Posodobitev pravil EU o dobrobiti živali in trgovinski sporazumi EU so bistvena priložnost za **uvvedbo enakovrednih zahtev glede dobrobiti živali za uvožene proizvode** v skladu s standardi STO.

Trajna prizadevanja za zmanjšanje emisij iz živinoreje so še naprej ena od prednostnih nalog. Čeprav emisije metana iz črevesja na področju živinoreje v EU predstavljajo majhen delež na svetovni ravni, so še vedno največji vir⁽²⁴⁾ emisij iz kmetijstva v EU. Za obravnavanje teh emisij je potreben znanstveno in sistemsko utemeljen pristop, ki temelji na obstoječi dobri praksi ter ga dodatno podpirajo inovacije in tehnologija. Prav tako je treba upoštevati tudi, da imajo različne vrste živinorejske proizvodnje imajo različne podnebne eksternalije in različen potencial za njihovo obravnavo.

Da bi bila politika za zmanjšanje emisij metana učinkovita, je predvsem potrebno natančno merjenje. V nekaterih obstoječih metodologijah za ocenjevanje emisij iz živinoreje se ne upoštevajo v celoti dejanske razlike v emisijah med različnimi proizvodnimi sistemi, pasmami in režimi krmljenja. S pristopoma stopnje 1 in stopnje 2 v metodologiji IPCC bi bili lahko premalo upoštevani vrednost izboljšav na kmetijah in genska raznovrstnost. Hkrati trenutno potekajo razprave, da bi proučili, ali je treba upoštevati biogeno naravo emisij metana kot del kratkoročnega ogljikovega cikla. Potrebni so bolj izpopolnjeni pristopi, da bi se bolje upoštevale dejanske prakse upravljanja ter zagotovila natančnejša in pravičnejša ocena podnebne učinkovitosti živinoreje. Komisija bo zato pripravila **harmonizirano metodologijo za emisije toplogrednih plinov iz živinoreje na ravni kmetije in spodbujala orodja za spremljanje**, ki bolje upoštevajo ukrepe, izvedene na ravni kmetije, in so bolj prilagojena potrebam živinorejskega sektorja EU. Temeljila bo na delu, ki so ga začele nekatere države članice⁽²⁵⁾ in je namenjeno razvoju pristopov za emisije stopnje 3, ki omogočajo natančnejše in bolj diferencirano obračunavanje emisij. To delo bo povezano z nadaljnjim razvojem načinov proizvodnje v okviru tržnih standardov in pristopa EU k odličnosti (glej točko 3.5 v nadaljevanju). Rezultati bi morali prispevati tudi k izboljšanju natančnosti nacionalnih evidenc toplogrednih plinov držav članic. Unija je prav tako pripravljena, da v skladu s svojo vodilno vlogo v svetu ter v okviru svetovne zaveze za metan in sorodnih pobud pri zmanjševanju emisij metana s svetovnimi partnerji izmenjuje informacije o praksah merjenja in blazitve. Komisija v tesnem sodelovanju s predstavniki kmetov in deležniki v prehranski vrednostni verigi razvija **za kmete prostovoljni trajnostnostni kompas na kmetijah**. Ta znanstveno utemeljen okvir bo omogočil praktično in primerljivo oceno ključnih razsežnosti trajnostnosti v različnih sistemih reje. Kompas se lahko uporablja tudi kot orodje za upravljanje za usmerjanje odločitev, spremljanje napredka in pregledno poročanje o uspešnosti skozi čas ter za vključevanje v premijske sheme ali pogodbe, ki nagrajujejo preverjena zmanjšanja emisij, izboljšano dobrobit živali in zagotavljanje ekosistemskih storitev. Omogočil bo ocenjevanje **uspešnosti na podlagi rezultatov, doseženih na terenu**, s postopnim odmikom od pristopa, ki temelji na zahtevah. Poleg tega Komisija na podlagi pilotne metodologije certificiranja ocenjuje

(24) BOSCO, S., CHEN, M., BIELZA, M., MONTERO CASTAÑO, A., SCHIEVANO, A., idr., *Livestock Feeding and Sustainability: Mapping Environmental, Climate, and Productivity Outcomes* (Krmljenje živine in trajnostnost: kartiranje okoljskih in podnebnih učinkov ter učinkov na produktivnost), Urad za publikacije Evropske unije, Luxembourg, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/3398918> (na spletu), JRC143817.

(25) Irska zveza za govedorejo (*Irish Cattle Breeding Federation – ICBF*): <https://www.icbf.com/methane/>.

vklučitev zmanjšanja emisij iz živinoreje v področje uporabe uredbe o odvzemih ogljika in gospodarjenju z ogljikom.

Pri tem je treba upoštevati tudi, da je proizvodnja hrane neločljivo zakoreninjena v naravnih bioloških procesih, kar kljub skladnosti z visokimi standardi EU povzroča **neizogibne endogene emisije**, zaradi katerih so potrebni določeni kompromisi, ki jih ni mogoče v celoti odpraviti. Povpraševanje je pomemben dejavnik prehoda, kot je pojasnjeno v načrtu za beljakovine, pomembno pa je priznati, da bi zmanjšana proizvodnja v EU lahko privedla do povečanega uvoza in večjih emisij v regijah zunaj EU.

Nadaljnji napredek pri zmanjševanju emisij toplogrednih plinov mora temeljiti na kombinaciji učinkovitih ukrepov politike in spodbud, potenciala genetskih izboljšav ter inovacij in tehnologije, tudi v strategijah krmljenja. Komisija bo v okviru prihodnje SKP predložila **priporočila državam članicam** in jim zagotovila **nabor najučinkovitejših praks**. Države članice lahko svoje strategije oblikujejo na podlagi svojih posebnih razmer, kot je razvidno iz strategije EU za metan iz leta 2020, pri čemer upoštevajo naložbe v učinkovitost, ki zmanjšuje emisije, vključno s pasmami za zmanjšanje emisij metana, preciznim krmljenjem in naprednim ravnanjem z gnojem, kot so bioplin in izboljšane tehnologije obdelave, ter rešitve za zmanjšanje emisij v sistemih kmetovanja v zaprtih prostorih. Poleg tega tehnološke rešitve predstavljajo znaten potencial za blažitev podnebnih sprememb, ki bi lahko do leta 2040 privedel do vsaj 16-odstotnega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov⁽²⁶⁾. Kombinacija ambicioznih ukrepov in spodbud iz SKP bi lahko zato skupaj s tehnologijo in inovacijami prinesla znatno zmanjšanje emisij ter prispevala k podnebnemu cilju za leto 2040.

Države članice imajo možnost, da **naložbe v bioplin in biometan** vključijo v svoje prihodnje načrte za nacionalna in regionalna partnerstva in/ali jih podprejo z drugimi nacionalnimi programi. Različne možnosti za tako podporo ponuja tudi okvir državne pomoči. V bioplinarnah se gnoj in kmetijski ostanki pretvorijo v energijo iz obnovljivih virov, digestat za gnojenje, v nekaterih primerih pa tudi v digestat, iz katerega je odstranjena voda in se uporablja kot nastilj za živino. Proizvedena energija se lahko uporabi na kmetiji ali celo proda na trgu, zlasti z uporabo mehanizma EU za biometan, s čimer se ustvarja dopolnilni dohodek, krepi odpornost in poslovna vzdržnost kmetijskih gospodarstev ter zmanjšuje odvisnost od uvoženih fosilnih goriv in sintetičnih gnojil.

Varstvo naravnih virov pred onesnaževanjem in zagotavljanje dobrega zdravja tal sta bistveni značilnosti dolgoročne strategije za prihodnost živinoreje. Glede na njeno veliko raznolikost imajo nekatere živinorejske prakse pomemben vpliv na okolje, povezan z negativnimi zunanjimi učinki (kot so izgube hranil in emisije v zrak), zlasti na območjih z veliko gostoto živine, medtem ko druge prakse, kot sta ekstenzivna paša in ekološko kmetovanje, pozitivno prispevajo k upravljanju narave in njenemu ohranjanju. Zato je treba okoljske izzive obravnavati prilagojeno in v partnerstvu s kmeti.

Prihodnja SKP je priložnost za napredek k večji okoljski uspešnosti.

Države članice bi morale spodbujati sodelovanje v celotni vrednostni verigi in bi lahko zagotovile podporo, zlasti na območjih z visoko gostoto živine, da bi se izboljšalo ravnanje z gnojem in hranili ter zmanjšal pritisk na naravne vire, tudi z uporabo novih intervencij, ki jih je Komisija predlagala v svojem predlogu SKP. Države članice imajo na voljo orodja

⁽²⁶⁾ Ocena GD AGRI na podlagi lastnih izračunov in scenarijev, opisanih v [poročilu o napovedih za kmetijstvo za leto 2022](#).

za zagotavljanje večje podpore sistemom, ki temeljijo na paši, na podlagi njihovih potreb. Spodbuja se jih tudi, naj razširijo uporabo pokrovnih posevkov, kolobarjenja z različnimi posevki in alternativnih virov krme, dodelijo podporo za povečanje zmogljivosti za skladiščenje gnojila ter poenostavijo postopke za naložbe v energijo iz obnovljivih virov, infrastrukturo za recikliranje hranil in precizno kmetovanje. Nadaljnja podpora ekološkemu kmetovanju je pomembna za doseganje teh ciljev.

Komisija bo s pomočjo delovnega postopka za živinorejo spodbujala izmenjavo znanja in dobrih praks, da bi se do leta 2027 vzpostavila **platforma za živinorejo s celovitim repozitorijem preizkušenih rešitev** za podnebje, okolje in dobrobit živali. V tem repozitoriju bodo opredeljeni učinkoviti blažilni ukrepi, predstavljeni uspešni pristopi na kmetijah ter zagotovljene smernice o instrumentih SKP in mehanizmih podpore, ki so na voljo za lažje uvajanje teh pristopov.

Kmetje v EU že spoštujejo visoke okoljske standarde, določene v različnih zakonodajnih aktih, pri čemer nekateri znatno vplivajo na dejavnosti kmetov. **Komisija nekatera od teh pravil ocenjuje in zanje izvaja stresne teste v okviru širših prizadevanj za poenostavitve.**

Ocena **direktive o nitratih** ⁽²⁷⁾ bo objavljena v kratkem. Komisija bo kot nadaljnji ukrep na podlagi poročila skupaj z državami članicami skušala opredeliti dobre prakse in možnosti za poenostavitve glede tega, kako za male kmetije izboljšati upravljanje hranil na ravni kmetij, časovno razporejanje kmetijskih opravil, vodenje evidenc in gnojenje. Prizadevala si bo za optimizacijo izvajanja pravil in upoštevanje tehnoloških pritiskov in podnebnih sprememb, ob hkratnem zmanjševanju nepotrebnih bremen ter zagotavljanju, da so ukrepi sorazmerni in učinkoviti pri doseganju standardov EU za kakovost vode. Komisija bo državam članicam svetovala o možnostih za **poenostavitve izvajanja Direktive, na primer za nekatere trajnostne živinorejske prakse, z Odborom za nitrate pa bo izmenjala tudi mnenja o poročilu o oceni.**

Komisija izvaja stresne teste tudi za pravila iz direktiv o pticah in habitatih, rezultati pa bodo vključeni v poročilo, ki bo pripravljeno do konca leta 2026 in bo podlaga za prihodnje odločitve. Predlog o pospešitvi **postopkov izdaje dovoljenj in predlog uredbe o pospešitvi okoljske presoje** (2025/0391(COD)) že delno obravnavata nekatere dolgoletne zahteve po pospešitvi postopkov izdaje dovoljenj in povečanju njihove predvidljivosti. Ciljna poenostavitve postopkov izdaje dovoljenj je pomembno tudi za spremljanje zakonodajne revizije, s katero se postopno odpravljajo kletke v sektorjih kokoši nesnic in prašičereje, ter je upravičeno glede na to, da bi število rejenih živali v prilagojenih hlevih ostalo nespremenjeno. **Možnost za boljšo usklajenost med okoljskimi cilji in vitalnostjo kmetijstva je tudi v inovacijah.** V EU je v živinoreji v obdobju 2016–2019 letno nastalo več kot 1,4 milijarde ton gnojila. Čeprav je gnoj v nekaterih regijah povezan z onesnaževanjem z dušikom, lahko ob uporabi inovacij pomeni tudi priložnost. Komisija preučuje možnost razširitve akta o RENURE na nekatere vrste tekočih digestatov na osnovi gnojila z ustreznimi okoljskimi zaščitnimi ukrepi in bo v tretjem četrtletju 2026 pripravila prvo predhodno oceno. Prav tako lahko uporaba digestata iz bioloških odpadkov za neposredno uporabo kot gnojilo ali za proizvodnjo drugih gnojil na biološki osnovi omeji negativne zunanje učinke živinoreje, omogoči boljšo distribucijo z ogljikom bogatih biognojil, zmanjša odvisnost od sintetičnih gnojil in poveča neodvisnost EU pri

⁽²⁷⁾ Direktiva Sveta 91/676/EGS z dne 12. decembra 1991 o varstvu voda pred onesnaževanjem z nitrati iz kmetijskih virov. UL L 375, 31.12.1991, str. 1 (ES, DA, DE, EL, EN, FR, IT, NL, PT), (ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/1991/676/oj>).

proizvodnji krme in hrane, hkrati pa prispeva k domači proizvodnji energije (biometan). Komisija si bo prizadevala **olajšati uporabo živalskih stranskih proizvodov**, ne da bi ogrozila zdravje živali ter varnost hrane in krme, ter bo **preučila morebitna regulativna ozka grla**.

Za optimizacijo uporabe in zmanjšanje obremenitve za lokalno okolje sta ključna boljše prostorsko ravnotežje in omogočanje prenosa hranil iz regij s presežkom v regije s primanjkljajem. Na tej podlagi bo Komisija s pomočjo **delovnega postopka za živinorejo pripravila namenski časovni načrt**, ki bo podlaga za praktično izvajanje, krepitev logistike, zmanjšanje pritiska, boljše in bolj usklajeno izvajanje regulativnega okvira ter regulativno skladnost ter bo omogočil učinkovitejše in bolj trajnostno kroženje hranil po vsej EU.

3.4. Živinorejski sektor, prilagojen evropski teritorialni raznolikosti

Zaradi evropske teritorialne raznolikosti so potrebni raznoliki sistemi živinorejske proizvodnje, prilagojeni edinstvenim značilnostim različnih regij po vsej Evropi.

Živinoreja ima ključno vlogo pri ohranjanju podeželskih gospodarstev ter podpiranju zaposlovanja v številnih regijah. V nekaterih regijah pogosto predstavlja edino gospodarsko priložnost. Ta sektor je zlasti pomemben na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost, kot so gorske regije, severna območja, travišča ter druga vmesna in marginalna območja, kjer je rastlinska pridelava lahko težavna ali manj donosna. Pašne živali pomagajo ohranяти tradicionalne krajine, preprečujejo zaraščanje, omejujejo tveganje požarov v naravi in prispevajo k ohranjanju biotske raznovrstnosti z vzdrževanjem raznolikih habitatov⁽²⁸⁾. Živinoreja pomaga ohranяти poseljenost podeželskih območij in zmanjšuje tveganje opuščanja zemljišč, kar lahko privede do degradacije okolja in izgube tradicionalnih krajin. Inovativni poslovni modeli lahko učinkovito obravnavajo sedanje izzive z vnovično vzpostavitevijo osrednje vloge živinoreje na teh ozemljih.

Upad živinoreje je v številnih evropskih regijah tesno povezan z opuščanjem zemljišč. Po ocenah Skupnega raziskovalnega središča (JRC) ⁽²⁹⁾ bi bilo lahko do leta 2030 opuščenih približno 11 % kmetijskih zemljišč v EU, pri čemer bo skoraj četrtina (1,38 milijona ha) vseh opuščenih kmetijskih zemljišč v EU verjetno na gorskih območjih. To ima tudi pomembne demografske posledice. Te izzive bi bilo treba obravnavati usklajeno in celostno, tudi v okviru naših prihodnjih demografskih politik. Podeželska območja imajo izjemen potencial, da postanejo **gonilna sila evropske odpornosti, trajnostne rasti in pripravljenosti**. Ekonomsko privlačna podeželska območja, prijetna za bivanje, bodo zadržala in privabila ljudi ter tako prispevala k dolgoročni vitalnosti teh regij.

Priložnost, da se ranljivosti podeželja spremenijo v oprijemljivo dolgoročno prednost, je večja kot kdaj koli prej. Evropska unija začneja bolj usklajeno in celostno načrtovanje v podporo svoji trajnostni gospodarski rasti, pri čemer uporablja nacionalna in regionalna partnerstva kot orodje za celostno načrtovanje.

⁽²⁸⁾ [*Extensive livestock systems and nature in Europe \(Sistemi ekstenzivne živinoreje in narava v Evropi\)*](#) | Publikacije | Evropska agencija za okolje (EEA), julij 2026. V informativnem poročilu EEA je navedeno, da je tretjina habitatov iz Priloge I k direktivi o habitatih odvisna od ekstenzivne paše.

⁽²⁹⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC113718>.

Komisija bo pri reševanju tega izziva sodelovala z državami članicami, da bi skupaj pripravile načrt za obravnavanje posebnih potreb **regij in podeželskih območij, ki jim grozi opustitev**, pri čemer se bodo upoštevale posebne razmere v vzhodni regiji na meji z Rusijo, Belorusijo in Ukrajino. Cilj je **ponovno vzpostaviti trajnostno živilno proizvodnjo** tam, kamor naravno sodi in kjer je zaželen zaradi svojih okoljskih, socialnih in gospodarskih koristi, hkrati pa zagotoviti uspešnost konkurenčnejših regij in skupnosti. Tako spremembo bi bilo mogoče spodbuditi s privabljanjem vseh akterjev, potrebnih za učinkovito **vrednostno verigo, ki je močno utrjena v podeželskih skupnostih**, od kmetov do potrošnikov prek klavnic, obrtnih predelovalcev in lokalnih trgov.

Prihodnja **evropska opazovalnica za zemljišča**⁽³⁰⁾ bo k temu procesu prispevala z izmenjavo informacij in dobre prakse za obravnavanje opuščanja zemljišč ter z nadaljnjo analizo sprememb rabe zemljišč in trajnostnega upravljanja zemljišč.

V okviru prihodnje SKP bodo imele države članice na voljo številna orodja za ciljno usmerjanje podpore ranljivim živilno proizvodnim območjem. Ciljno usmerjeno vezano dohodkovno podporo in podporo za območja z naravnimi omejitvami bi bilo treba osredotočiti na sektorje in območja, ki ju najbolj potrebujejo. Ena od ključnih nalog bo **pritegniti novo generacijo kmetov** na območja, kjer je upad živilne proizvodnje povzročil socialno vrzel, in sicer s pomočjo za zagon, socialnimi inovacijami, podjetništvom in naložbami, politikami dostopa do zemljišč, dohodkovno podporo in spodbudami. Vendar ta izziv presega tisto, kar je mogoče doseči samo s SKP. Za razvoj lokalno povezanih živilno proizvodnih vrednostnih verig so potrebne usklajene naložbe v infrastrukturo, predelovalne obrate, digitalizacijo in tržne strukture, podprte s socialnimi politikami in politikami dela ter, kadar je ustrezno, s praktično podporo za pomoč kmetom pri obvladovanju pritiskov zaradi prostoživečih živali.

En primer, s katerim bi bilo mogoče oživiti lokalno gospodarstvo in hkrati izboljšati dobrobit živali, so naložbe v klavnice z majhno zmogljivostjo in mobilne klavnice na oddaljenih območjih. Komisija bo s pomočjo delovnega postopka za živilno proizvodnjo namenila posebna sredstva za pripravo **načrta za klavnice, ki bo obravnaval, kako spodbujati prisotnost fiksnih ali mobilnih klavnic na podeželskih območjih**, pri tem pa izhajal iz že financiranih projektov⁽³¹⁾ ter upošteval vidike dobrobiti živali.

Primer: Prilagodljivo lokalno predelovalno omrežje s klavnicami z majhno zmogljivostjo in mobilnimi klavnicami (model odpornosti podeželske vrednostne verige). Države članice v redko poseljenih ali gorskih območjih podpirajo hibridni sistem predelave, ki združuje majhne stalne obrate z mobilnimi klavnicami.

- Ustanovi se regionalna živilno proizvodna zadruga, ki združuje sredstva kmetov za upravljanje logistike in načrtovanje terminov.
- Država članica sofinancira mobilne klavnice, ki potujejo med kmetijami ali določenimi zbirnimi mesti, pri tem pa ohranjajo standarde na področju zdravja živali in varnosti hrane.

⁽³⁰⁾ Strategija za generacijsko pomladitev v kmetijstvu (COM(2025) 872 final).

⁽³¹⁾ Primeri projektov, financiranih iz EKSRP za inovacije in izboljšanje dobrobiti živali v DE: [TadeLoS – Onfarm Slaughtering of Cattle without Stress \(Zakol goveda na kmetiji brez stresa\)](#) | Mreža SKP EU in [Fully mobile slaughter unit in Thuringia \(Povsem mobilne klavniške enote v Turingiji\)](#) | Mreža SKP EU. Glej tudi primer projekta, financiranega v okviru programa Obzorje 2020 za vzpostavitev mobilne klavnice v Franciji: [Practical case: Mobile Slaughter Unit \(Praktični primer: mobilna klavnica\)](#) | Mreža SKP EU.

- Poenostavitev in optimizacija zakonodaje na ravni EU in nacionalni ravni, tudi kar zadeva registracijo in priznavanje.
- To dopolnjujejo mali obrati za razsek in pakiranje ter hladilnice v podeželskih mestih, ki so posodobljeni s podporo EU.
- Sistem je vključen v shemo certificiranja kakovosti, ki odraža odličnost EU ter krepi identiteto in vrednost proizvodov.
- Uvedejo se digitalna orodja (platforme za rezervacije, sistemi sledljivosti), da se optimizirajo poti, zagotovi skladnost z zahtevami glede dobrobiti živali in skrajša čas čakanja. Več lokalnega zakola izboljšuje dobrobit živali, saj se zmanjša prevoz živih živali na dolge razdalje.

Sodobna digitalna infrastruktura je ključna za privlačnost podeželskih območij in krepitev prispevka živinoreje k možnostim preživetja na podeželju. Države članice bi morale pospešiti naložbe v visokohitrostne širokopasovne povezave, 5G, satelitsko in zunajomrežno povezljivost, da se omogoči uvajanje tehnologij pametnega kmetovanja, sistemov za upravljanje živine na daljavo in dostopa do spletnih storitev.

Ključna je tudi socialna odpornost. Na dobro počutje in duševno zdravje živinorejcev v EU ne vplivajo le pritiski na dohodke, temveč tudi zahtevne delovne razmere, dolg delovnik in družbena izolacija, zlasti na bolj oddaljenih podeželskih območjih. Zato je pomembno zagotoviti dostop do storitev nadomeščanja in pomoči, saj ta kmetom omogoča, da so lahko odsotni zaradi bolezni ali družinskih obveznosti, ter zmanjšuje stres in izgorelost. Ustrezno bi bilo treba obravnavati tudi potrebe in razlike glede na spol. Razvoj znanj in spretnosti je še en ključni socialni dejavnik, saj se kmetje vse pogosteje usposabljaajo na področju dobrobiti živali, okoljskih praks, digitalnih orodij in poslovnega upravljanja, da bi ostali odporni in se prilagodili spreminjajočim se zahtevam politike in trga. V zvezi s tem je ključna vloga svetovalnih služb in politik razvoja podeželja.

Regionalni viri krme povečujejo odpornost, trajnostnost in strateško neodvisnost, hkrati pa zmanjšujejo odvisnost od uvoza. Z vključevanjem travinja, soproizvodov in beljakovinskih kmetijskih rastlin, pridelanih v EU, ti sistemi zmanjšujejo emisije, podpirajo podeželska gospodarstva in so usklajeni s cilji krožnega biogospodarstva. To so ključna gonila načrta Komisije za odpornost, strateško neodvisnost in trajnostnost sistema beljakovin v EU.

3.5. Odličnost v živinorejski proizvodnji

Kakovost je ena od strateških prednosti Evrope. Evropska unija mora v okviru vse večjih družbenih pričakovanj, svetovne konkurence in teritorialnih ranljivosti ohraniti in razvijati svojo ambicijo za odličnost v živinorejski proizvodnji.

Prihodnost živinorejskega sektorja EU ne bo odvisna le od njegove sposobnosti, da ostane konkurenčen in odporen, temveč tudi od njegove sposobnosti **zagotoviti, da bo tisto, po čemer se evropski model proizvodnje razlikuje, vidno, verodostojno in ekonomsko donosno.** To odraža model živinoreje, ki ne temelji na najnižjih stroških, temveč na ustvarjanju vrednosti z dobrimi praksami, kakovostjo, trajnostnostjo, etiko in odgovornostjo.

Odličnost je treba razumeti široko in je ne omejevati na nišne ali vrhunske proizvode. Postopoma bi morala postati značilnost vseh živinorejskih vrednostnih verig in vseh proizvodnih modelov. Vsaka živinorejska farma bi morala imeti možnost, da doseže

najboljše rezultate, se stalno izboljšuje ter da se ta prizadevanja na trgu in v javni politiki priznajo in nagradijo.

Komisija namerava **z delovnim postopkom za živinorejo razviti ambiciozen načrt za odličnost v živinoreji**. Ta načrt bi moral Uniji omogočiti, da jasneje opredeli tisto, po čemer se evropska živinoreja razlikuje, tako na notranjem trgu kot v okviru svetovne konkurence.

Prva prednostna naloga je izboljšati prepoznavnost na trgu in valorizacijo odličnosti. Kmetje lahko ohranijo ambiciozne standarde le, če so ti ekonomsko donosni. Bistvena je večja preglednost v celotni prehranski verigi, vključno z jasnejšimi informacijami in označevanjem. Komisija bo potrošnikom pomagala sprejemati ozaveščene odločitve in prepoznati vrednost živinorejskih proizvodov EU.

Ključni element je **jasnejša opredelitev porekla iz EU**. Komisija namerava s tržnimi standardi postopoma okrepiti vlogo porekla iz EU pri trženju živinorejskih proizvodov in preučiti razširjeno pravno podlago v okviru skupne ureditve trgov. Najprej bo **nadgradila pravila o perutninskem mesu**, da bi izboljšala sporočanje porekla in pridobila spoznanja za druge sektorje.

Komisija si bo prizadevala za valorizacijo višjih standardov in posebnih značilnosti živinorejske proizvodnje EU z neobveznimi rezerviranimi navedbami v okviru skupne ureditve trgov. S tem bi se omogočila prostovoljna in jasno prepoznavna **navedba izraza „evropska odličnost“**, kar bi bilo podprto z regulativnimi specifikacijami, ki bi omogočale verodostojno in harmonizirano sporočanje opredeljenih značilnosti. Komisija bo ocenila merila, kot so nizkoogljikna proizvodnja, okolju prijazne prakse, uporaba lokalne krme, reja in zakol ter visoki standardi dobrobiti živali. Te neobvezne rezervirane navedbe bi se lahko uporabile za dokazovanje skladnosti z zahtevami glede trajnostnosti, ki jo za dostop do naložb zahtevajo nacionalni ali evropski skladi, kar bi kmetom omogočilo dostop do možnosti financiranja, ne da bi jim bilo treba večkrat predložiti iste dokaze (načelo „samo enkrat“).

Komisija bo preučila tudi, kako lahko obstoječa orodja bolje podprejo valorizacijo kakovosti v živinorejski proizvodnji, **vključno s kakovostjo mesa**. Sedanji okvir Unije za razvrščanje trupov temelji predvsem na količinskih merilih. Čeprav zagotavlja skupen tržni jezik in preglednost cen, ne odraža celotnega razpona kakovostnih lastnosti, pomembnih za potrošnike in tržno valorizacijo. Komisija bo ocenila, ali bi ga bilo mogoče prostovoljno nadalje razvijati, da bi se vanj vključile nekatere kakovostne značilnosti, kot so organoleptične lastnosti ali lastnosti, povezane z načinom proizvodnje, ter ali bi jih bilo mogoče podpreti z neobveznimi rezerviranimi navedbami, da bi se povečali razlikovanje, ustvarjanje vrednosti in priznavanje kakovosti.

Kot drugo prednostno nalogo bo Komisija povečala prepoznavnost teritorialno vključenih živinorejskih sistemov. S **promocijsko politiko EU** bo poudarila kakovost, trajnostnost, visoke standarde dobrobiti, zlasti sisteme reje brez kletk in prirejo jajc brez usmrtnitve piščancev moškega spola, ter teritorialno umeščenost živinorejskih proizvodov EU na notranjih in zunanjih trgih. Večja podpora bo usmerjena v sisteme, ki so tesno povezani s podeželskimi območji, pri čemer se bo izboljšalo sporočanje dodane vrednosti in okrepilo določanje položaja v višji cenovni razred, kadar je to upravičeno.

Da bi se tržni donosi čim bolj povečali, se deležnike in države članice spodbuja k sodelovanju, zlasti pri **teritorialnem znamčenju proizvodov**, ki povezuje živinorejske proizvode z zgodovinsko identiteto in naravnimi značilnostmi njihovih posameznih regij

ali pasem, pobudah za kmečki turizem in diverzifikacijo ter skupnem upravljanju krajine za varstvo biotske raznovrstnosti in urejanje krajin v ekosistemih, ki temeljijo na živinoreji.

Da bi se ta prizadevanja podprla v večjem obsegu, bi bil lahko v okviru **politike EU za promocijo kmetijstva proizvodov vzpostavljen specializiran promocijski sklop**, osredotočen na teritorialno vključene živinorejske sisteme, s čimer se bi pospešil njihov prodor na trg.

Tretja prednostna naloga temelji na obstoječi politiki kakovosti EU, zlasti na področju geografskih označb (GO) in ekološke pridelave. Komisija bo še naprej podpirala njihovo uporabo, promocijo in zaščito kot ključna orodja. Za okrepitev teh okvirov bo pregledala akcijski načrt za razvoj ekološke pridelave in akcijski načrt za geografske označbe.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE

V vse bolj neizprosнем svetovnem gospodarstvu se Unija odziva Unije z vzajemno krepitvijo ciljev odpornosti, konkurenčnosti, trajnostnosti, teritorialnosti in odličnosti, kar pomeni evropski način živinoreje.

Strategija EU za živinorejo predstavlja celovito vizijo prihodnosti živinorejskega sektorja. Komisija spodbuja pozitivno in uravnoteženo pripoved o živinoreji, pri čemer priznava njene izzive, vključno z okoljskim in podnebnim odtisom, ter prispevek sektorja k preskrbi s hrano, zaposlovanju, teritorialni koheziji, biotski raznovrstnosti in kulturni vrednosti.

Odpornost se bo okrepila z usklajenimi prizadevanji za boj proti podnebnim spremembam, krepitev biološke zaščite, reševanje socialnih izzivov ter povečanje stabilnosti trga in dobavne verige.

Konkurenčnost se bo povečala z odpravljanjem vrzeli v financiranju in upada živinoreje v nekaterih regijah, spodbujanjem inovacij, digitalizacije in usposabljanja ter zagotavljanjem pravičnosti v trgovini.

Trajnostnost bo dosežena z zmanjšanjem okoljskih odtisov, podporo biotski raznovrstnosti ter spodbujanjem krožnih sistemov kmetovanja in sistemov kmetovanja, usmerjenih v dobrobit živali, ki ohranjajo vitalnost podeželja.

Teritorialnost upošteva raznolike evropske krajine in lokalne razmere, povečuje vlogo novih generacij kmetov ter krepi regionalna gospodarstva.

Skupaj bodo ta usklajena prizadevanja Komisije, držav članic in deležnikov vzpostavila trden okvir **odličnosti**, ki bo živinorejskemu sektorju omogočil, da bo uspeval v svetovni konkurenci.

Komisija bo s pomočjo delovnega postopka za živinorejo spremljala napredek in o njem poročala. Z dejavnim vključevanjem v te strateške pobude se sektorju lahko obeta trajnostna, pravična in uspešna prihodnost.